

معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی قزوین

گروه سلامت محیط

سال۱۴۰۱

❖ **جهان**

- درحال حاضر یک میلیارد و سیصد و بیست میلیون نفر از جمعیت جهان دخانیات مصرف می کنند.
- حدود ۲۳ درصد جمعیت بالای ۱۵ سال جهان مصرف کننده مواد دخانی هستند.
- ۸۴ درصد از مصرف کنندگان دخانیات درکشورهای درحال توسعه زندگی می‌کنند.
- مصرف دخانیات، سالیانه موجب مرگ ۸ میلیون نفر در جهان می شوند. ۷ میلیون نفر به علت مصرف مستقیم و ۱ میلیون نفر به خاطر مواجهه با دود دست دوم فوت می کنند.
- سالیانه بیش از ۶۰ هزار نفر در ایران، در اثر مصرف دخانیات جان خود را از دست می‌دهند.

❖ **منطقه**

- وضعیت شیوع مصرف دخانیات به ویژه در میان جوانان بسیار نگران کننده است.
- تا سال ۲۰۲۵، بر خلاف روند کاهشی مصرف دخانیات در سایر مناطق جهان، شیوع استعمال دخانیات در منطقه مدیترانه شرقی، افزایشی است که به اپیدمی روزافزون بیماری ریوی منجر می‌شود.
- حدود ۳۸ درصد مردان و ۴ درصد زنان دخانیات مصرف می‌کنند.
- شیوع مصرف دخانیات در پسران ۴۲ درصد و در دختران ۳۱ درصد است (گروه سنی ۱۳ تا ۱۵ سال).
- دلیل اصلی بالا بودن شیوع مصرف در بین نوجوانان و جوانان، ترویج و تمایل آنها به مصرف قلیان است.

❖ اقتصاد مصرف دخانیات در ایران

- سالانه به طور متوسط حدود ۲۰ هزار میلیارد تومان در اثر استعمال دخانیات دود می‌شود.
- سالانه بیش از ۴۰ هزار میلیارد تومان صرف هزینه‌های بهداشتی درمانی ناشی از مصرف دخانیات می‌شود.
- مصرف دخانیات با افزایش خطر بیماری های قلبی عروقی، بیماری های تنفسی، سرطان، دیابت، فشار خون بالا و غیره مرتبط است که هزینه های انسانی و اقتصادی قابل توجهی همراه دارد.
- سایر هزینه های اقتصادی ناشی از مصرف دخانیات که منجر به غیبت از کار، ناتوانی، مرگ زودرس، آتش سوزی و موارد دیگر هزینه ای بالغ بر ۹۰ هزار میلیارد تومان برای کشور به همراه دارد. به عبارتی در مجموع ۱۳۰ هزار میلیارد تومان از منابع کشور در اثر مصرف دخانیات دود می شود.

واقعیات تکان دهنده

- مرگ ناشی از پاندمی ویروس کرونا حدود ۶ میلیون نفر در مقایسه با ۲۰ میلیون نفر به علت بیماری های ناشی از مصرف دخانیات

- سهم صنایع دخانی در تحمیل خسارات زیست محیطی به کره زمین. تولید سالانه ۸۴ مگاتن گاز گلخانه ای معادل دی اکسید کربن (این میزان معادل پرتاب ۲۸۰ .۰۰۰ موشک به فضا است)، تغییرات آب و هوایی و بر هم زدن تعادل آب و هوا در کره زمین

- از بین رفتن حدود ۵.۳ میلیون هکتار زمین برای کشت توتون.تشدید فرایند جنگل زدایی به ویژه در کشورهای در حال توسعه

- – یک کشاورز توتون کار ممکن است به اندازه ۵۰ نخ سیگار، نیکوتین در روز جذب کند.

- قرار گرفتن کشاورزان توتون کار در معرض سموم دفع آفات، غلظت آلومینیوم و آرسنیک

- نقایص مادرزادی، تومورهای خوش خیم و بدخیم، تغییرات ژنتیکی، اختلالات خونی، عصبی و غدد درون ریز به دلیل قرار گرفتن مزمن در معرض برخی از آفت کشها

الزامات قانونی کنترل دخانیات

- کنوانسیون کنترل دخانیات مصوب سال۲۰۰۳ مجمع جهانی بهداشت و مصوب مجلس در تیر ۱۳۸۴
- قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات مصوب سال ۱۳۸۵
- آیین نامه اجرایی قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات سال ۱۳۸۶
- مصوبات ستاد کشوری کنترل دخانیات
- تعهدات کشور در کاهش ۳۰ درصدی مصرف دخانیات تا سال ۲۰۲۵ نزد سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۱
- سند ملی پیشگیری از بیماری های غیر واگیر مصوب شورای عالی سلامت سال ۱۳۹۴
- پروتکل ریشه کنی تجارت غیرقانونی دخانیات مصوب مجلس در سال ۱۳۹۴ و تسلیم سند تصویب نزد سازمان ملل متحد در سال ۱۳۹۷

برخی از مواد قانونی و آئین نامه جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات

ماده ۳- هر نوع تبلیغ، حمایت، تشویق مستقیم و غیرمستقیم و یا تحریک افراد به استعمال دخانیات اکیدا ممنوع است

ماده ۷- پروانه فروش فرآورده های دخانی توسط وزارت بازرگانی و بر اساس دستورالعمل ستاد صادر می شود.

ماده ۱۲- فروش یا عرضه به افراد زیر ۱۸ سال یا بواسطه این افراد مستوجب مجازات است

ماده ۱۳- استعمال دخانیات در نهادهای موضوع ماده ۱۸ قانون رسیدگی به تخلفات اداری ممنوع و مستوجب مجازات است

ماده ۷- استعمال مواد دخانی در اماکن عمومی ممنوع است

ماده ۹- متصدیان، کارفرمایان و مسئولین اماکن عمومی موظفند تابلوهای هشداردهنده مبنی بر ممنوعیت مصرف محصولات دخانی در نقاط مناسب و در معرض دید عموم نصب نمایند.

تبصره ۱ ماده ۱۶- فروش محصولات دخانی بصورت فله ای، باز و یا نخی ممنوع است

شماره ۱۵۳۲۰۰ /ت ۵۷۴۰۹هـ

تاریخ ۱۳۹۸/۱۱/۳۰

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب‌نامه هیئت وزیران

بسمه تعالی

"با صلوات بر محمد و آل محمد"

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی – وزارت دادگستری
سازمان برنامه و بودجه کشور

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۸/۱۱/۲۷ به پیشنهاد وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دادگستری و سازمان برنامه و بودجه کشور و به استناد تبصره (۲) ماده (۱۳) قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات - مصوب ۱۳۸۵ - تصویب کرد:

حداقل و حداکثر جزای نقدی در قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات - مصوب ۱۳۸۵- به شرح جدول زیر افزایش می‌یابد:

ردیف	مواد قانون	موضوع تخلفات	مبلغ (ریال)
۱	۱۰	هرگونه تبلیغات مغایر با قانون یادشده و آیین‌نامه اجرایی آن	۴٫۳۸۶٫۶۰۰٫۰۰۰ تا ۴٫۳۸۶٫۶۰۰٫۰۰۰
۲	۱۱	فروش و عرضه دخانیات از سوی افراد فاقد پروانه فروش، عرضه محصولات دخانی بدون شماره سریال و علامت مصوب و تکرار عدم پرداخت مالیات	۴٫۳۸۶٫۲۰۰٫۰۰۰ تا ۲۶۵٫۲۰۰٫۰۰۰
۳	۱۲	فروش یا عرضه دخانیات به افراد زیر هجده سال یا به واسطه این افراد	۸۷۷٫۲۰۰ تا ۴٫۳۸۶٫۰۰۰ در صورت تکرار ۸۷٫۷۲۰٫۰۰۰
۴	بند (ب) ماده (۱۳)	استعمال دخانیات در نهادهای موضوع ماده (۱۸) قانون رسیدگی به تخلفات اداری درخصوص مرتکبین غیر از کارکنان نهادهای مذکور	۶۱۲٫۰۰۰ تا ۸۷۷٫۲۰۰
۵	تبصره (۱) ماده (۱۳)	مصرف دخانیات در اماکن عمومی یا وسایل نقلیه عمومی	۴۴۸٫۸۰۰ تا ۸۷۷٫۲۰۰
۶	۱۶	عرضه فرآورده های دخانی در بسته‌های بدون شماره سریال و برچسب ویژه شرکت دخانیات و عدم درج عبارت "مخصوص فروش در ایران" بر روی بسته‌های فرآورده‌های دخانی وارداتی و عرضه و فروش بسته های بازشده فرآورده‌های دخانی	۴۴۸٫۸۰۰ تا ۱٫۷۵۴٫۴۰۰

اسحاق جهانگیری
معاون اول رییس‌جمهور

رونوشت به دفتر مقام معظم رهبری، دفتر رییس‌جمهور، دفتر رییس قوه قضاییه، دفتر معاون اول رییس‌جمهور، دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، معاونت حقوقی رییس‌جمهور، معاونت امور مجلس رییس‌جمهور، دیوان محاسبات کشور، دیوان عدالت اداری، سازمان بازرسی کل کشور، معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی، امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات، کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان ها و مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، دبیرخانه شورای اطلاع‌رسانی دولت و دفتر هیئت دولت ابلاغ می‌شود.

راهکارهای شش گانه سازمان جهانی بهداشت در کاهش مصرف دخانیات

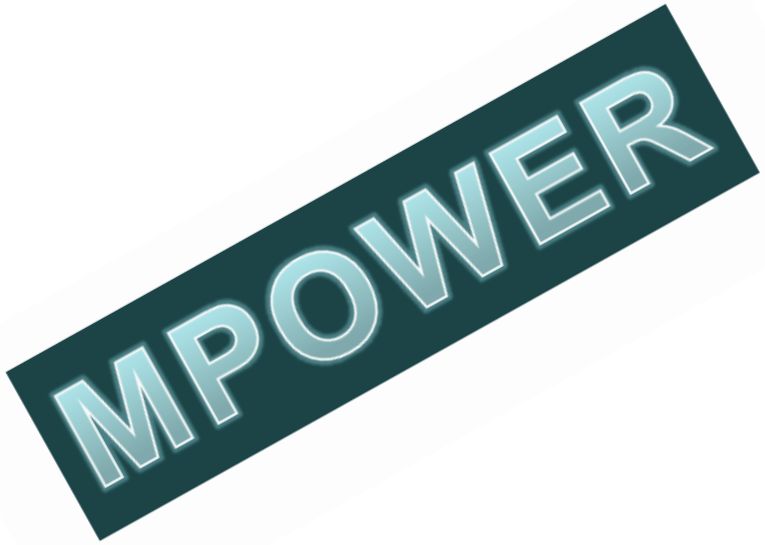

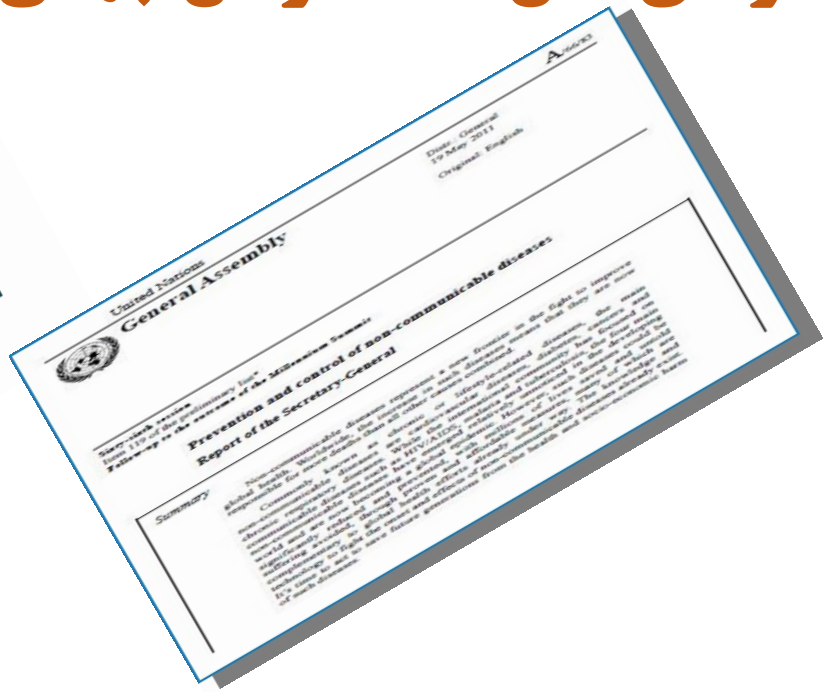

- افزایش مالیات بر دخانیات
- اجرای ممنوعیت کامل تبلیغات
- هشدار در خصوص خطرات مصرف دخانیات
- کمک به ترک استعمال دخانیات
- محافظت از مردم در برابر دود دخانیات
- پایش مصرف دخانیات و سیاست های پیشگیرانه

وضعیت شیوع مصرف دخانیات در کشور – سال ۱۴۰۰

رتبه دوم ۹۵

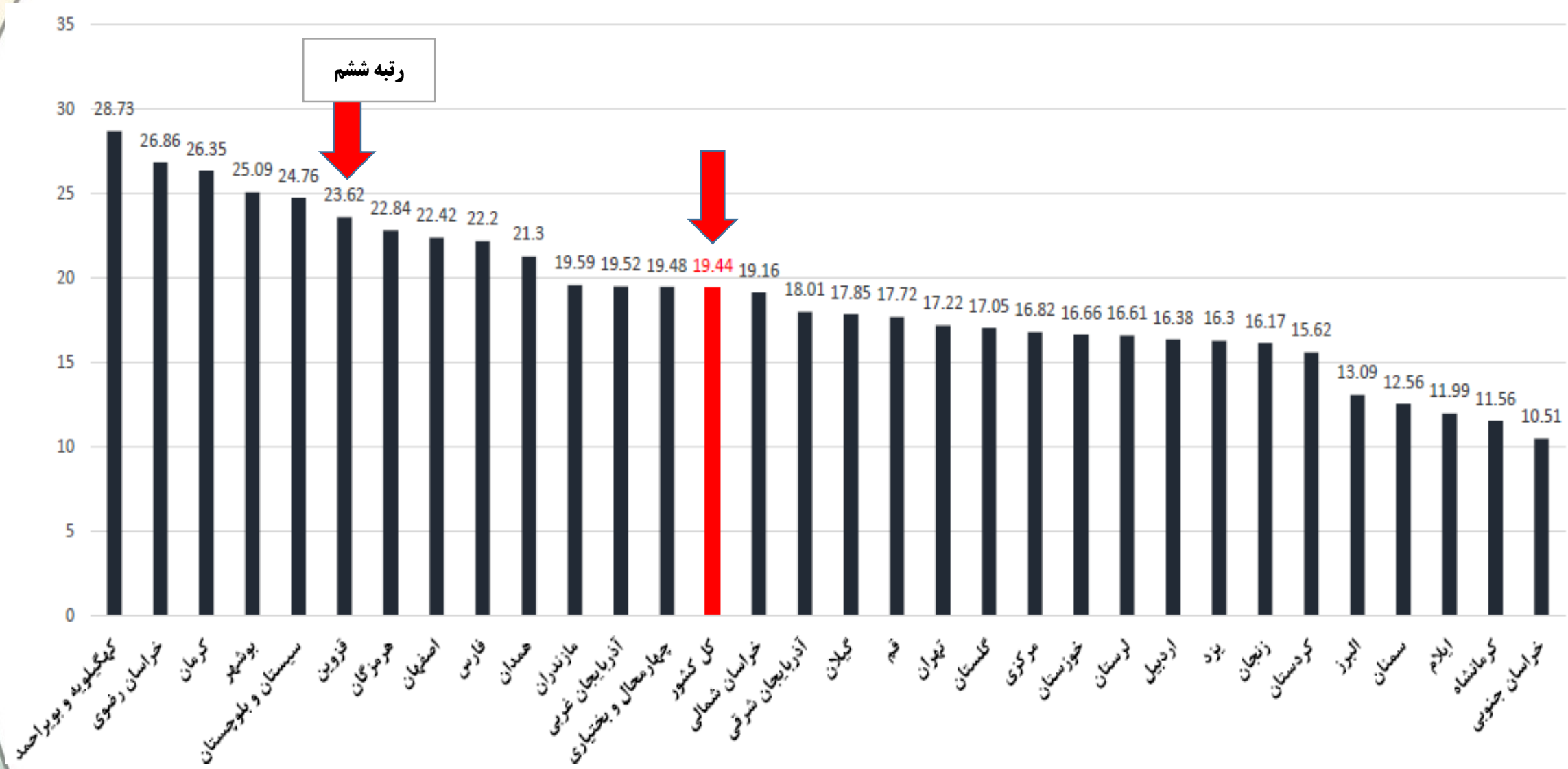

مقایسه وضعیت شیوع مصرف دخانیات به تفکیک جنسیت

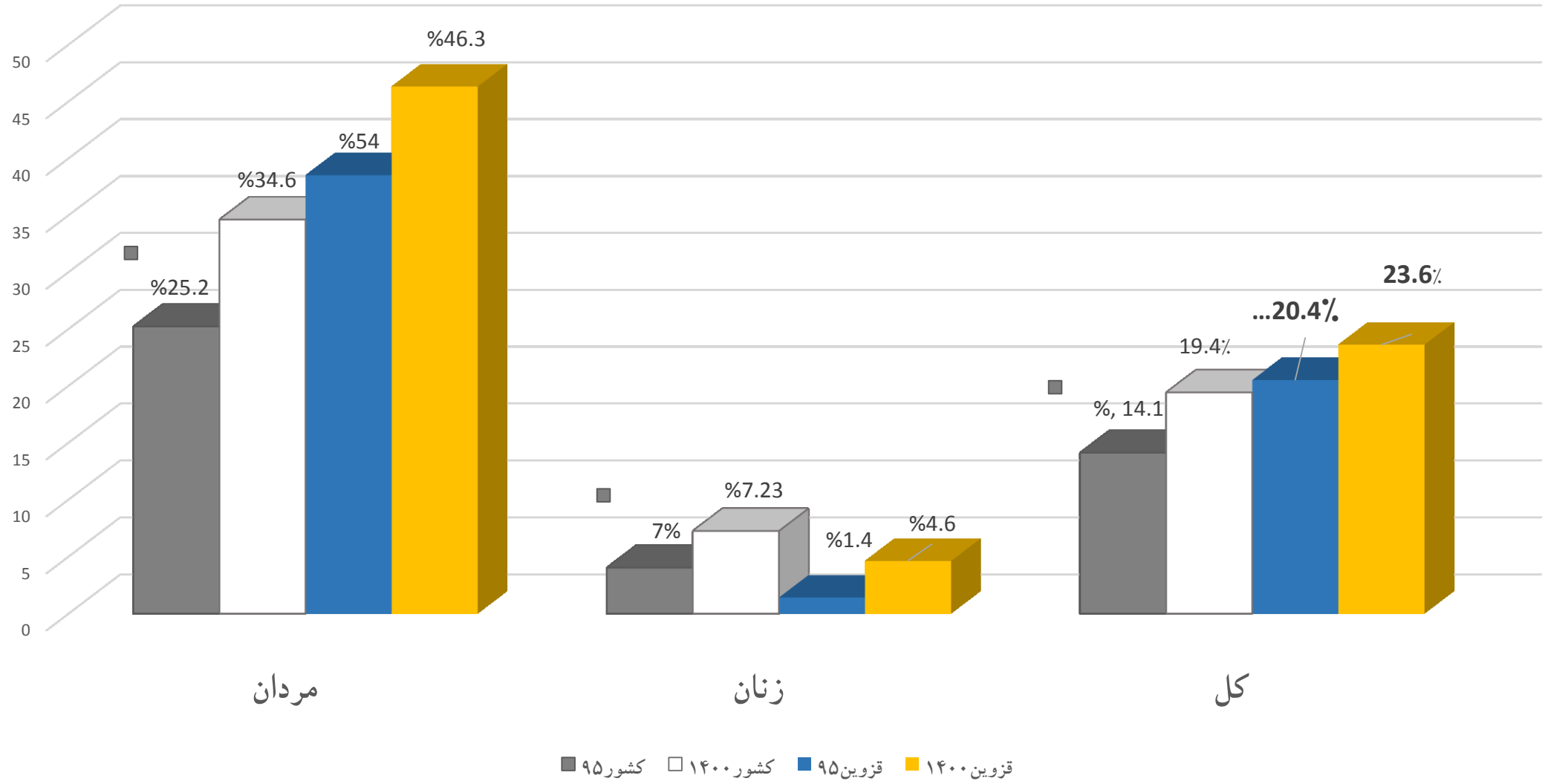

وضعیت شیوع مصرف سیگار در کشور سال ۱۴۰۰

رتبه سوم ۹۵

رتبه اول

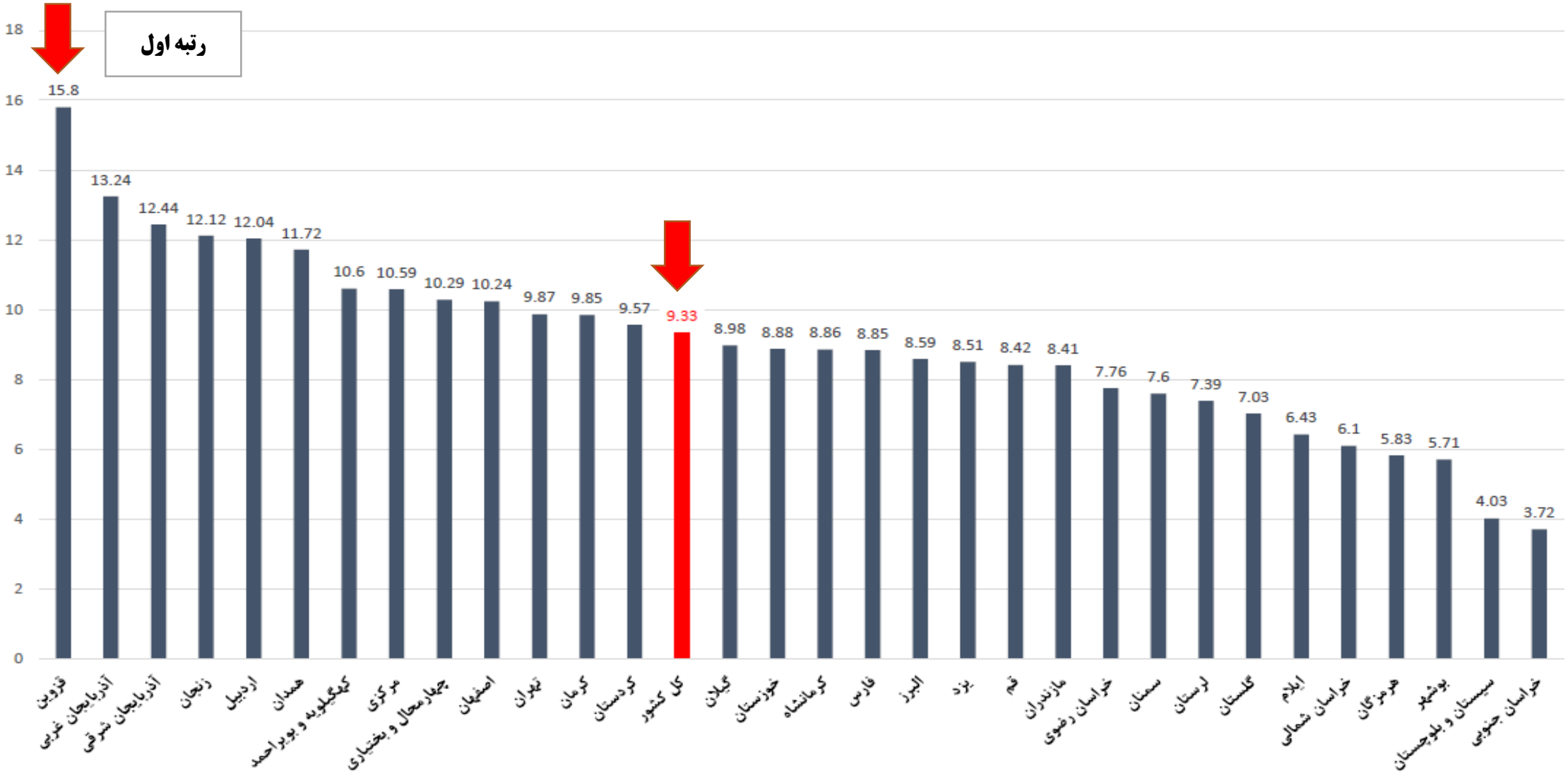

مقایسه وضعیت شیوع مصرف سیگار به تفکیک جنسیت

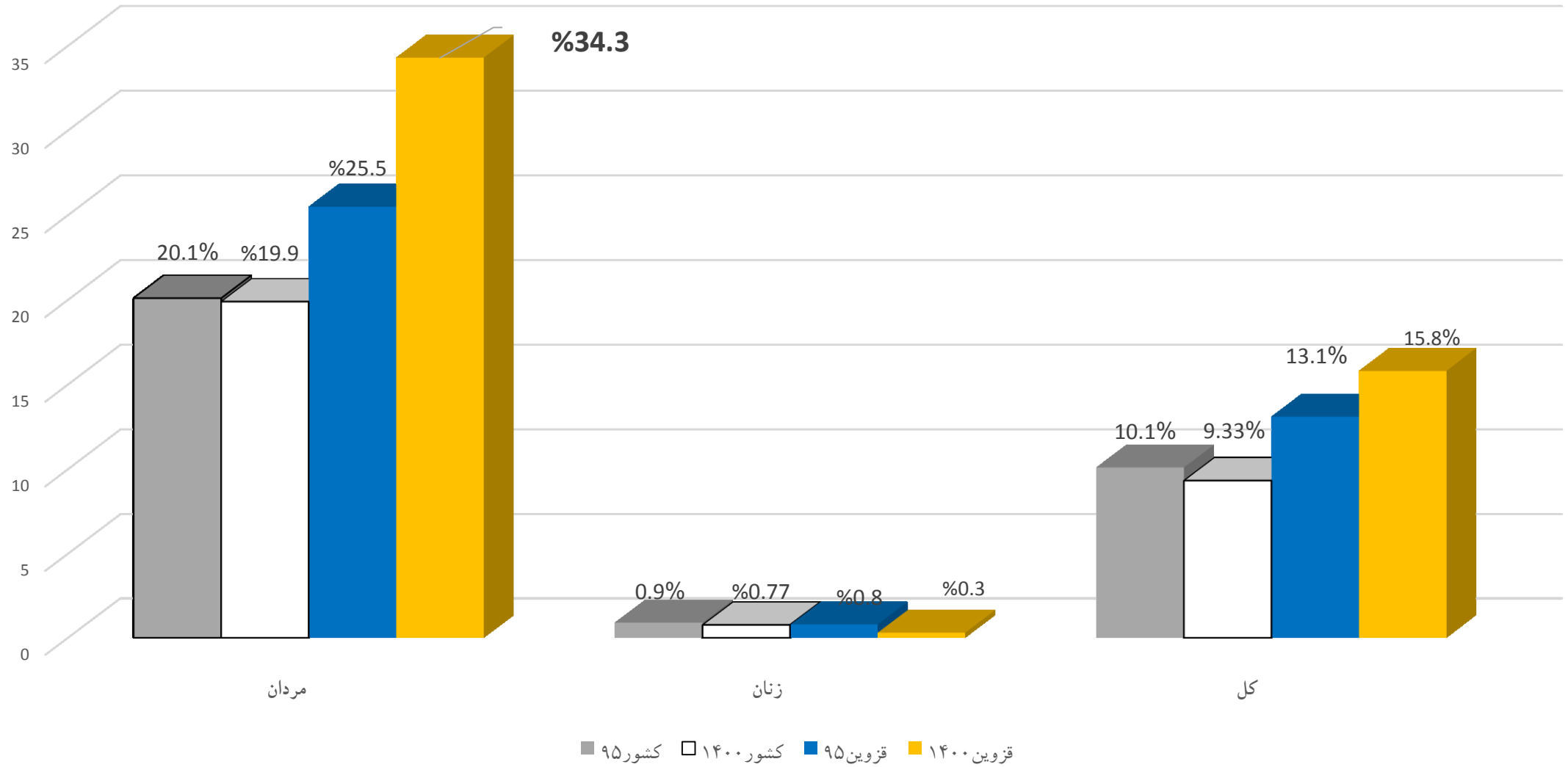

شیوع مصرف روزانه سیگار کشور در گروه سنی سال (۱۴۰۰)

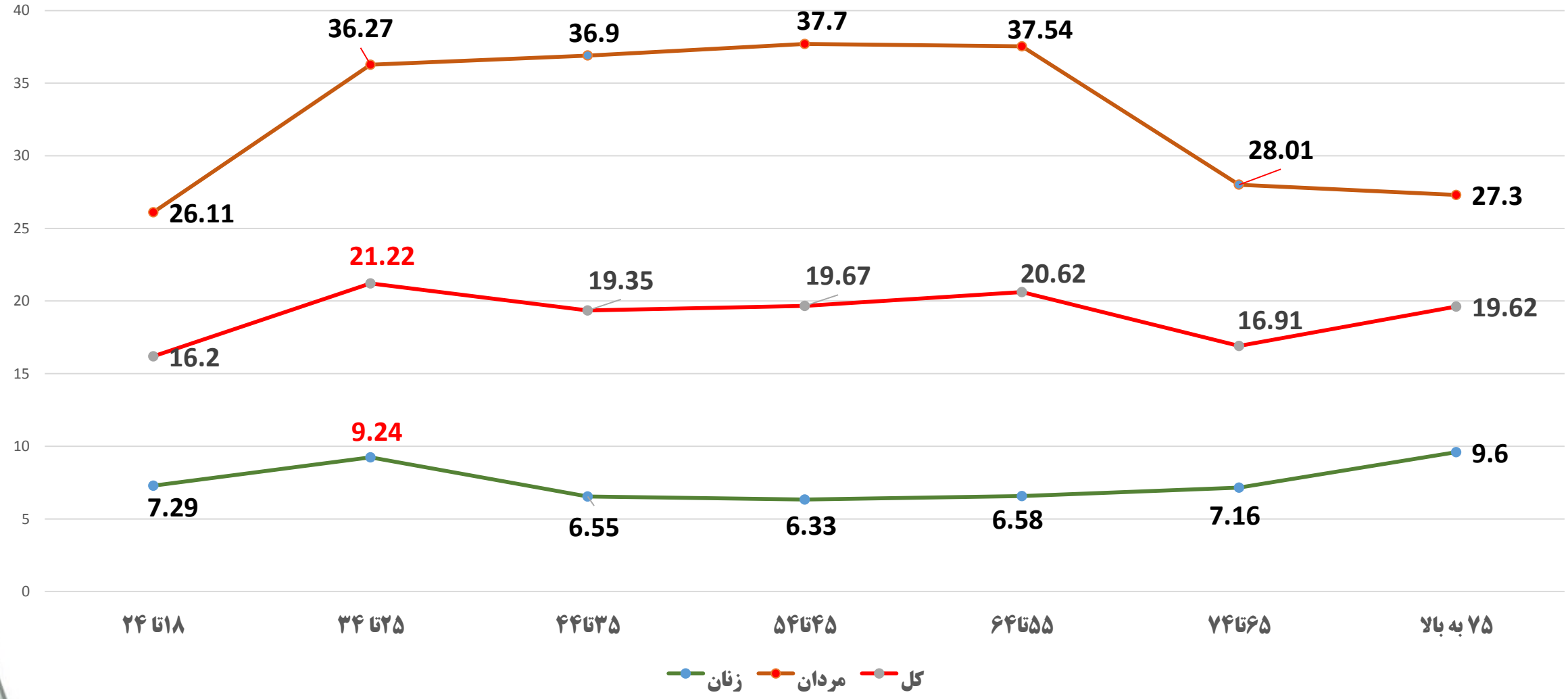

وضعیت شیوع مصرف روزانه قلیان (۱۴۰۰)

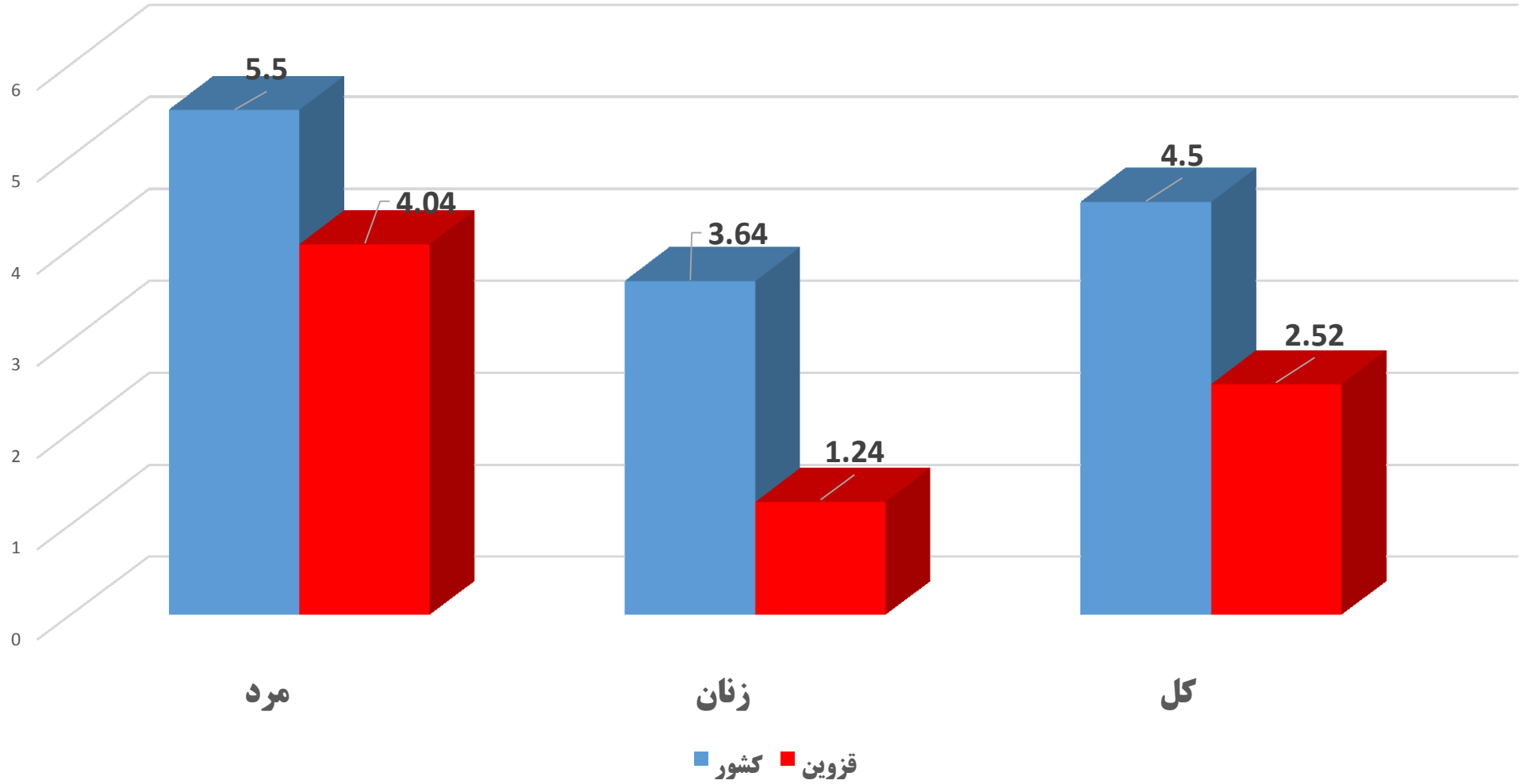

مواجهه با دود دست دوم دخانیات در سال (۱۴۰۰)

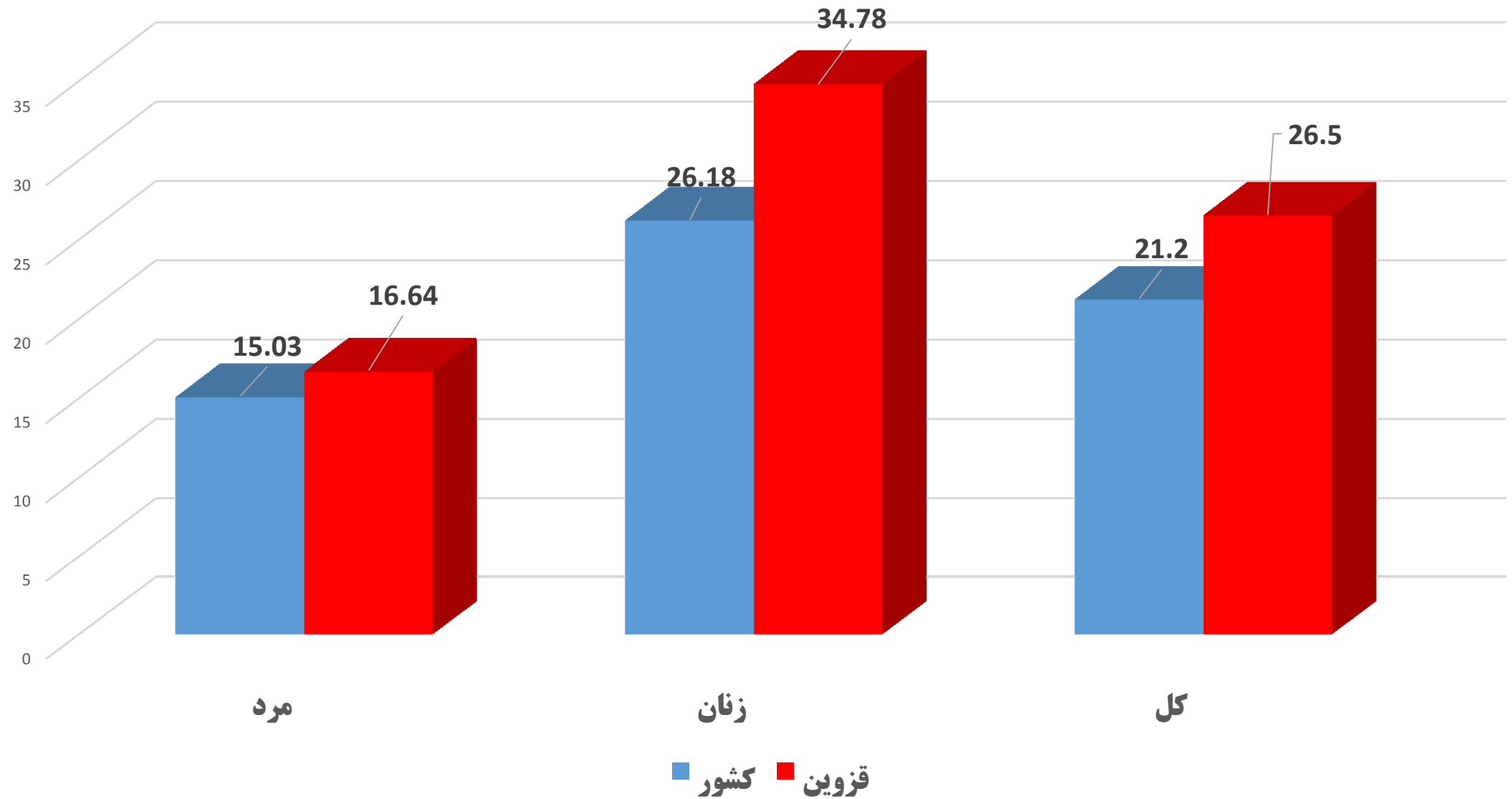

خط مشاوره رایگان ترک دخانیات
شماره تلفن ۴۰۳۰
(داخلی ۵)
همه روزه ۹ صبح تا ۳ بعد از ظهر
۴۰۳۰
دست به دست هم
برای کشور
عاری از دخانیات

نمونه فرم

پروانه خرده فروشی محصولات دخانی

عکس

شماره مجوز: .....

تاریخ صدور: .....

شماره صنفی: .....

به استناد ماده ۷ قانون جامع کنترل دخانیات بدینوسیله به آقای / خانم .....نام پدر.....متولد .....به شماره شناسنامه .....

و شماره ملی.....دارای پروانه کسب شماره .....صادره از اتحادیه .....اجازه عرضه و خرده فروشی

محصولات دخانی در واحد صنفی به آدرس استان ...../ شهرستان ..... خیابان

پلاک ...../ کد پستی .....اعطاء می گردد. مدت اعتبار این مجوز از تاریخ صدور به مدت یکسال می باشد.

تذکرات :

1- فروش و عرضه محصولات دخانی به افراد زیر ۱۸ سال ممنوع است .

2- فروش و عرضه محصولات دخانی به صورت فله ای ، باز و نخی ممنوع است

3- فروش و عرضه محصولات دخانی قاچاق ممنوع است.

در صورت بروز تخلف و یا عدم رعایت هر یک از بندهای فوق پروانه فروش واحد صنفی مربوطه بصورت دائم لغو و ابطال می گردد.

اتحادیه صنف ...

«تعهدات و الزامات دارنده مجوز خرده فروش محصولات دخانی »

۱-دارنده پروانه می بایست شخصاً برای توزیع و خرده فروشی محصولات دخانی مباشرت نماید واگذاری جزئی یا کلی حقوق و اعتبارات این پروانه به نحوی از انحاء ممنوع و تخلف محسوب می شود.

۲- دارنده پروانه موظف است کالاهای دخانی را از عاملین عمده فروش دارای مجوز عاملیت تهیه و به مصرف کننده نهایی عرضه نماید. شبکه مجاز توزیع محصولات دخانی صرفاً دارندگان عاملیت مجاز عمده فروشی و خرده فروشی می باشند ، توزیع خارج از شبکه فوق تخلف محسوب و یا متخلف طبق مقررات برخوردمی شود.

۳- فروش محصولات دخانی می بایست در بسته های حاوی هالوگرام مرکز برنامه ریزی و نظارت بر دخانیات کشور و پیام بهداشتی انجام شود . فروش و عرضه به صورت فله ای، باز و نخی ممنوع است.

۴- توزیع هر نوع وسایل و کالاهای تبلیغی محصولات دخانی ممنوع است .

۵- تبلیغ محصولات دخانی به هر نحو ممنوع است.

۶- فروش و عرضه فرآورده های دخانی به افراد زیر ۱۸ سال با به واسطه این افراد ممنوع است در صورت مشکوک بودن سن خریدار ارائه مدارک شناسائی مبنی بر داشتن حداقل ۱۸ سال از طرف خریدار الزامی است .

۷- فروش محصولات دخانی از طریق اینترنت و دستگاههای خودکار ممنوع است .

۸- چنانچه پروانه کسب به هر دلیل لغو شود این مجوز نیز به خودی خود از اعتبار ساقط خواهد شد.

۹- دارنده مجوز موظف است این مجوز را در محل واحد صنفی خود به نحویکه قابل رویت عموم باشد نصب نموده و یا بازرسان اتاق اصناف، سازمان صنعت، معدن وتجارت ، وزارت بهداشت ،درمان و آموزش پزشکی و مأمورین انتظامی عملیات بازرسی همکاری نماید.

۱۰- حمل و نقل ، نگهداری ، عرضه و فروش کالاهای دخانی قاچاق توسط واحد صنفی ممنوع است ، متخلف به مجازات مقرر که در ماده ۶۲ قانون نظام صنفی و ماده ۱۸ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز محکوم خواهد شد.

- تبصره : در صورت عدم رعایت ضوابط مقررات تعیین شده ، پروانه فروش واحد متخلف به صورت دائم باطل می شود.

ماده ۶۲ قانون نظام صنفی – عرضه و فروش کالای قاچاق ، حمل و نقل ، نگهداری ، عرضه و فروش کالای قاچاق توسط واحدهای صنفی ممنوع است و متخلف با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال به شرح زیر جریمه می گردد.

الف- مرتبه اول- جریمه نقدی معادل دو برابر قیمت روز کالای قاچاق و ضبط کالای قاچاق موجود به نفع دولت.

ب- مرتبه دوم – جریمه نقدی معادل پنج برابر قیمت روز کالای قاچاق و ضبط کالای قاچاق موجود به نفع دولت و نصب پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب واحد صنفی متخلف به مدت یکماه.

ج – مرتبه سوم – جریمه نقدی معادل ده برابر قیمت روز کالای قاچاق و ضبط کالای قاچاق موجود به نفع دولت و نصب پارچه یا تابلو سر در محل کسب بعنوان واحد صنفی متخلف و تعطیلی محل کسب به مدت شش ماه.

د- چنانچه در قوانین دیگر برای عرضه و فروش کالای قاچاق مجازات شدیدتری پیش بینی شده باشد. متخلف به مجازات مزبور محکوم خواهد شد.

۱۱- دایر نمودن واحد صنفی دارای پروانه فروش مواد دخانی تا شعاع ۱۰۰ متری بین دو واحد صنفی خرده فروش و نیز از مراکز آموزشی، ورزشی و اماکن فرهنگی و مذهبی ممنوع است.

۱۲- فروش و عرضه محصولات دخانی نباید به نحوی انجام شود که نمایانگر تبلیغ محصولات دخانی برای عموم باشد. عرضه کنندگان و فروشندگان آلات و ادوات استعمال دخانیات از جمله قلیان مجاز به نمایش اقلام مذکور در معرض دید عموم نمی باشند .

۱۳- بادریافت این پروانه اعلام می دارد نسبت به تمام ضوابط و مقررات فروش و توزیع محصولات دخانی علم و آگاهی دارد و در مورد مجازات و عواقب تخلف از مقررات مذکور مطلع می باشد.

اینجانب .....دارای پروانه خرده فروشی محصولات دخانی به شماره .....مورخ .....از مفاد تعهدات و الزامات مربوط به توزیع و عرضه کالای دخانی اطلاع یافته و تعهد می نمایم ضوابط و مقررات را رعایت نمایم.

ذینفعان	انتظارات
استانداری/ فرمانداری	تشکیل و هدایت کمیته هماهنگی با حضور نمایندگان دستگاه‌های ذی‌ربط/ تسهیل هماهنگی در سازمان‌ها و رصد پیشرفت فعالیت‌های مصوب/ حمایت از اجرای ابتکار شهر و روستای بدون دخانیات/ مشارکت در تأمین منابع موردنیاز
شهرداری/بخشداری /دهیاری	بوستان‌های بدون دخانیات/اطلاع‌رسانی از طریق فضای مجازی و سایت شهرداری/ نصب پوستر منع استعمال دخانیات در اتوبوس‌های شهری، متروها و.../ همکاری جهت جمع‌آوری تابلوهای تبلیغاتی صنوف فروشنده دخانیات (زیباسازی شهرداری)/ اعمال قانون ممنوعیت استعمال دخانیات توسط شاغلین و خدمات شهرداری/ ممنوعیت عرضه و فروش مواد دخانی در دکه‌های مرتبط/
صداوسیمای جمهوری اسلامی استان	تولید برنامه‌های خبری از طرح شهر بدون دخانیات/ همکاری در اطلاع‌رسانی قوانین و ممنوعیت‌ها جهت آگاهی مردم برای اجرای طرح/ انعکاس خبری، استقبال مردمی از طرح جهت تقویت مشارکت مردمی/ عدم نمایش فیلم‌های دارای تبلیغات مصرف دخانیات/ تولید برنامه‌های آموزشی در خصوص کنترل دخانیات/ تهیه و پخش آگهی‌های هشداردهنده
دادستانی	حمایت کامل کلیه سازمان‌ها در اجرای قانون و سایر موارد ممنوعیت/ اجرای جرائم قانونی به‌صورت تأدیبی در راستای بازدارندگی ممنوعیت دخانیات/ دستور جمع‌آوری تبلیغات دخانیات/ حمایت از لغو قرارداد اجاره با صنوف عرضه‌کننده و فروشنده دخانیات حمایت از حضور قضات در تیم بازرسی مشترک با سازمان‌های مرتبط برای اعمال قانون در محل در موارد تخلف
اتحادیه‌های مرتبط با فروش و عرضه محصولات دخانی	ابلاغ اجرای کامل قوانین و دستورعمل‌ها به مراکز تابعه، الزام متصدیان به اخذ مجوز عاملیت/نوآوری، خلاقیت و اعطای امتیازات تشویقی و ترغیب متصدیان به عدم فروش مواددخانی/برخوردبا فروشندگان بدون پروانه کسب و مجوز عاملیت و ابطال پروانه فروش واحدهای متخلف
وزارت آموزش‌وپرورش	اطلاع‌رسانی و آموزش مضرات مصرف دخانیات در مدارس و آموزشگاه‌ها/همکاری در اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی منع مصرف مواد دخانی در مدارس و آموزشگاه‌ها/ نظارت بر ممنوعیت استعمال دخانیات و عرضه مواد دخانی در اماکن آموزشی

صنعت و معدن	**عدم صدور مجوز عاملیت فروش و پروانه فروش در فاصله ۱۰۰ متری از مراکز آموزشی، فرهنگی و مذهبی / محدود کردن مجوزهای عاملیت فروش محصولات /ایجاد تیم‌های بازرسی مشترک با سایر سازمان‌های / برخورد با فروشندگان بدون مجوز عاملیت و ابطال پروانه فروش واحدهای متخلف**
نیروی انتظامی	جلوگیری از فعالیت واحدهای غیرمجاز عرضه قلیان و دخانیات همکاری با بازرسین دانشگاه / دانشکده‌های علوم پزشکی در اعمال قانون در موارد تخطی از قانون مبارزه با دخانیات
پلیس راهنمایی و رانندگی	نظارت بر اعمال ماده ۱۸۰ قانون راهنمایی و رانندگی(عدم مصرف دخانیات در حین رانندگی) /همکاری با دانشگاه در آموزش واطلاع رسانی به رانندگان
اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی	برخورد با تبلیغ محصولات دخانی در فضای مجازی و رسانه‌های تولیدی/ ابلاغ ممنوعیت تبلیغ محصولات دخانی به جراید و آگهی‌های تبلیغاتی/ هماهنگی جهت پخش تیزر آموزشی عدم مصرف دخانیات در ابتدای فیلم‌ها در سینماها، تئاترها و کمک به عاری بودن مراکز فرهنگی، هنری از دخانیات
میراث فرهنگی	ابلاغ ممنوعیت تبلیغات و عرضه و استعمال محصولات دخانی در واحدهای بین‌راهی/ نظارت بر عدم صدور عرضه و استعمال دخانیات در مراکز تحت پوشش عدم صدور مجوز قلیان سرا به قهوه‌خانه‌ها و سفره‌خانه‌ها به‌عنوان جاذبه‌ی گردشگری/ارائه‌ی پیشنهاد برای طرح‌های جایگزین عرضه قلیان
اتاق اصناف (استان/شهر/روستا در صورت وجود)	برخورد با موارد تبلیغات عرضه دخانیات و گزارش آن به دانشگاه / دانشکده‌های علوم پزشکی/شناسایی واحدهای غیرمجاز عرضه محصولات دخانی محدود کردن صدور پروانه جهت صنوفی که مجوز فروش دارند/پیگیری صنوفی که صرفاً مواد دخانی به فروش می‌رسانند/نظارت بر اجرای کامل قوانین (عدم فروش به زیر ۱۸ سال، فروش نخی و محصولات قاچاق و...)/ توقف صدور و تمدید پروانه مراکز توزیع و عرضه محصولات دخانی در محدوده طرح/ برخورد با تبلیغات دخانیات در واحدهای صنفی/ ابطال پروانه فروش واحدهای متخلف
اداره کل ورزش و جوانان	اجرای کمپین‌هایی از قبیل «نه به دخانیات آری به ورزش» با بهره‌گیری از چهره‌های ورزشی معروف، برگزاری مسابقات و جشنواره‌های ورزشی و فرهنگی با شعار " نه به دخانیات آری به ورزش»، اختصاص فضاهایی جهت تبلیغات ضد دخانیات، ارائه تسهیلات و تخفیفات ورزشی به جوانان برای دوری از دخانیات، کمک به عاری کردن اماکن ورزشی از دخانیات
تعزیرات	همکاری در اعمال قانون، مشارکت در تیم بازرسی مشترک با سازمان‌های مرتبط و اعمال جرائم بازدارنده